

PREDNOSTVO ZARJE je v Ljubljani, Franciskanova ulica št. 8 (nekdanja I. nadst.). Uradne ure za stranke so od 10. do 11. dopoldne in od 5. do 6. popoldne vsak dan razen nedelj in praznikov. Rokopisni se ne vračajo. Nefrankirana pisma se ne sprejemajo.

BAROCNINA: celoletna po pošti ali s pošiljanjem na dom za Avstro-Ogrsko in Bosno K 21-60, polletna K 10-80, četrtletna K 5-40, mesečna K 1-80; za Nemčijo celoletna K 26-40; za ostalo tuzemstvo in Ameriko celoletna K 36-.

Posamezne številke po 8 vin.

ZARJA

ZARJA izhaja vsak dan razen nedelje in praznikov ob pol 11. dopoldne.

UPRAVNIŠTVO se nahaja v Selenburgovi ulici št. 6, II., in uraduje za stranke od 8. do 12. dopoldne in od 3. do 7. zvečer. Inzerati: enostopna letvristica 30 vin., pogojen prostor, poslana in reklame 40 vin. — Nastanek prejema upravnništvo.

Nefrankirana ali premalo frankirana pisma se ne sprejemajo.

Reklamacije lista so poštnine proste.

Štev. 365. V Ljubljani, v soboto dne 24. avgusta 1912. Leto II.

Odvisnost in svoboda.

Modrovanje naših nasprotnikov, črnih in belih, nam sili porogljiv smeh v oči in vrlja pomilovanje v naša srca. Izvrševalci srednjeveške oporoke, Rimljani — ki imajo svojo domovinsko pravico v papeškem Rimu — pridigajo zoper nas, češ da oznanjamo popolno anarhijo in da hočemo porušiti vso človeško družbo: njeno državo, njeno familio in njeno lastnino, ter proglašajo vsak sklep v družabni verigi za »odvisnost po božji volji.« Z druge strani nas napada liberalizem, kjer se sploh povzpne od oštarijskega zabavljanja do resne kritike: kot sin meščanske družbe, njene blagovne produkcije in proste konkurence, povzdigujejo načelo svobode in očita socializem, da vodijo človeško družbo v popolno sužnost.

Jasno je, da v vsaki človeški skupini, ki stoji na vzajemnem sodelovanju, posameznik ne živi absolutne svobode. V vsaki človeški organizaciji je tako in ne more biti drugače! Absolutna svoboda, kakor jo zahtevajo anarhisti, ki so do skrajnosti izpeljali liberalno formulo, je mogoča le v izoliranem gospodarstvu, kjer poedinec proizvaja vse svoje potrebščine sam. Sedanja kapitalistična, proizvajalski način pa spaja vse ljudi in po vsem svetu v organično družbo: vsi so med seboj zvezani, drug od drugega odvisni. Vsa svoboda je le pena, le oblika, v kateri se pojavlja medsebojna odvisnost. Zakaj odvisnosti v meščanski družbi ne opredeljuje predpis in ne postava, določa jo gospodarski zakon.

Vrednostni zakon, ki je osnovni steber Marxovega nauka, se glasi: Vrednost blaga, ki se uveljavlja v izmenjavanju, je izraz v njem nakopičenega družabnega dela. Naši protivniki, zastopniki buržvazije, ki proizvajajo in baranta in ki vidi v vsem gospodarstvu le sredstvo osebnega pridobivanja, vprašujejo le po ceni blaga; zanje je ekonomija nauk, ki proučuje cene blaga in Marxov vrednostni zakon je zanje le pravilo, kako nastajajo cene. V njem čitajo, da se blago izmenjuje po množini dela, ki je v njem nakopičeno. Z zgornjimi besedami pobijajo Marxovo teorijo in pri tem donkistotstvu, jih prav nič ne ženira izrecna Marxova pripomba, da se blago dandanašnji ne izmenjuje po svoji vrednosti in da vplivajo na njegove cene še druge iz vrednosti poročene oblike, kakor kapital in zemljiška renta.

Ampak vrednostni zakon, kakor ga je z nepreprečno bistroumnostjo formuliral Marx, ni le osnovni zakon narodnega gospodarstva, temveč je tudi ključ za razumevanje vse človeške družbe in v tem je njegov glavni nauk za delavstvo, kateremu ne gre toliko za spoznanje barantovskih cen kakor za vpogled v bistvo in razvitek človeške družbe.

Vsa sedanja produkcija je produkcija za trg: nihče s svojim gospodarskim delom ne ustvarja dobrine za domače potrebe in za domačo porabo, vsakdo proizvaja blago, ki ga prodaja. Ob tej blagovni produkciji dela vsak proizvajalec v svoji delavnici samostojno in po svoji volji in človeku, ki le površno opazuje, se zdi, da je vse človeško gospodarstvo razbito

in razdrobljeno na neštevilne atome, neodvisne druge od drugih. Medsebojna zvezanost in odvisnost se pokaže stoprav pri izmenjavanju blaga: ljudje stopajo v stike in v tem hipu se razodene, da so vsi člani ene celote, in je velikega gospodarskega organizma. In zakon, ki opredeljuje medsebojno izmenjavanje blaga je vrednostni zakon. Ampak blago se ne izmenjuje samo, izmenjujejo ga ljudje, ki so njegovi lastniki in ki ga po svoji volji kupujejo in prodajajo. Če sta kup ali prodaja, ki ju človek sklene po svoji volji, opredeljena, hkrati po vrednostnem zakonu, je v tem, izraženo, da stoji vrednostni zakon nad človeško voljo in si jo upokorava. Prosta volja ne odločuje, po kakšni ceni človek prodaja: vrednost je družabno določena reč, nezapisana postava in vrednostni zakon je »višja sila«, ki obrača človeka in vodi njegovo usodo. Delavec, ki je prisiljen prodajati svojo delovno moč kakor stradanec na cesti, podjetnik, ki se more svojega blaga znebiti le z izgubo, občutita vso težo tega zakona. Kogar pa zadene milostni žarek nevidnega družabnega zakona, ga povzdigne do oblasti.

V svoji anarhistični svobodi je Robinson svoje delo lahko nemoteno prilagajal lastnim potrebam in željam; kjerkoli pa žive in delajo ljudje v velikih skupinah, so drug od drugega odvisni in je njih svoboda omejena. Oblike te odvisnosti se menjajo s proizvajalnim načinom. V fevdalnem srednjem veku je bil vsakdo odvisen: trdni osebni odnosi, avtoriteta in vera, zvestoba in obramba so v vzajemnih dolžnostih spajali tlačana in viteza, kneza in vazala, grajsčaka in kmeta, duhovnika in posvetnjaka. Nasprotno pa je v meščanski družbi, ob blagovni produkciji, vsakdo prost in samostojen: fevdalna organizacija je razbita, človeška družba kakor na atome razdrobljena, brez vezi in brez vidnih obročev. Ne veže jih človeška postava, ampak nadčloveški, gospodarski zakon, ki deluje kakor prirodna sila. Ravno zato je bilo v meščanski družbi treba odpraviti vse vezi in vse predpise, da gospodarski zakon sam in nemoteno ureja vse odnose. V tem je jedro liberalne svobode: nobena ynanja sila ne brani ljudem, da se v svojem dejanju in nehanju pokoravajo zgolj ukazu vrednostnega zakona, gospodarski nujnosti.

Socializem ne napravlja gospodarskih evot kot delov celote odvisne drugo od druge, zakaj odvisne so že sedaj. Ampak medsebojno odvisnost hoče preustrojiti iz nezavedne v zavedno, namesto slepega gospodarskega zakona, ki se uveljavlja kot skrivnostna višja sila, hoče postaviti umno in smotno regulacijo družabne produkcije. Liberalne svobode, neomejene oblasti slepega gospodarskega zakona, bo konec tisti hip, ko proletarska ljudska masa, ki je zanj liberalna svoboda neomejena svoboda stradanja, spozna ta zakon, ko odgrne skrivnostni njegov značaj in poruši njegovo uničujočo oblast z organizacijo delavskega človeštva.

Iz strahu pred polomom posega postarna meščanska družba po srednjeveških oblikah in okovih, ne da bi zavarovala delavstvo pred pogibeljo modernega življenja: vedno bolj se otresa liberalizma, da upokori uporne množice.

Brezuspešno nehanje! Njenim dejanjem velja naš brezobziren boj, njenim naukom naš zasmeh!

Albanska vstaja.

Težave na težave se kupijo v Turčiji, čeprav bodo Albanci za zdaj najbrže ustavili svoje prodiranje, ko bodo sprejete njih zahteve. Tupatam pa še vedno vzplameni bojoviti narti Arnavtov in najbrže so samo verna podoba razpoloženja v Albaniji besede albanskega voditelja in agitatorja Ivaneja beja, ki jih je dejal nekemu francoskemu korespondentu: »Z uspehom našega gibanja smo lahko popolnoma zadovoljni. Turki niso za nas nič več sovražniki in zavezniki, ampak smrtni sovražniki našega rodu. Sovražimo jih tako, da bo tvorilo to sovrastvo del preporoda, ki nas bo privedel do svobode. Drugi cilj našega gibanja je bil diplomatske narave. Evropo smo hoteli postaviti pred albanski problem. O vprašanju neodvisnosti so si vsi albanski voditelji edini. Naš boj bo dolgo trajal, preden bomo imeli Albanijo, vladano od Albancev in v kateri se bo poučevalo v našem jeziku. Pripravljeni smo bili na vse, tudi na poraz. Naj tudi porušijo Turki naše hiše, tleh stvari nam ne morejo vzeti: naše vesti, našega srca in naših pušk.«

V najboljšem slučaju moremo govoriti le trenutnem pomirjenju. Razentega pa ima Turčija še popolnoma nezadostno in razsuto vladu; ministri demisionirajo drug za drugim in danes ne vemo, kdo bo jutri določil smeri turški politiki.

Zahteve, ki jih je turška vlada dovolila Albancem, so naslednje:

1. Razglasitev posebnih zakonov na podlagi takozvane pogorske zakonodaje za del Albanije.
2. Pravica, da se sme odlučiti vojaška služba v Rumeliji, razen v vojski in ob izrednih notranjih dogodkih.
3. Razdelitev potrebne orožja najnovejšega sistema med prebivalstvo po izboru vlade.
4. Imenovanje uradnikov, ki so večji jeziki in poznajo šege v deželi.
5. Gradnja gimnazij v sandžakih z nad 300.000 prebivalci, gradnja poljedelskih šol in prevzete deželne jezika v šolske programe.
6. Pomnožitev mohamedanskih teoloških šol.
7. Pravico, da smejo Albanci ustanavljati zasebne šole.
8. Poniž v deželnem jeziku v nižjih in srednjih šolah.
9. Povečanje železniške mreže.
10. Ustanovitev občinskih uprav.
11. Ohrana šeg in navad po islamskih predpisih.
12. Sodba kabinetov Haki paše in Sajd paše po najvišjem upravnem sodišču.
13. Popolno pomiloščenje upornikov, častnikov in vojakov, ki so se postavili na stran Albancev.
14. Odškodovanje Albancev za njih porušene hiše.

Nekatere teh zahtev kažejo, da so albanski voditelji še zelo konservativni možje. Vpraša-

nje pa je tudi, ali bo turška vlada izpolnila vse, kar je obljubila. Če Turčija ne bo držala svojih obljub, potem nedvomno doživi vstajo v Albaniji, ki utegne postati zanj usodna.

DR. OTON BAUER: Mednarodni vzroki draginje.

Prevedla R. V. in L. T.
Ponatis prepovedan.
(Nadaljevanje.)

Pa tudi polja se loti sebičnost grajščakov. Lovsko pravo kaže še zmerom znake fevdalnega izvira. Pridetek kmetov je plen gosposke divjačine. V razdelitvi polja se zrcali še zgodovina prvotne porazdelitve stare skupne posesti. V Avstriji, izvirni Galiciji, je več kot 17 tisoč občin, v katerih prevladuje razkosanost posestev, to je razdrobljenost sveta v brezštevilno množino najmanjših parcel, ki onemogoča vsako smoteno obdelovanje. Zakon leta 1883, ki naj bi omogočil zložitve zemljišč na ta način, da bi vsaka kmetijska male oddaljene parcele zamenjala za okrožen kos sveta, je ostal brezuspešen. Do konca leta 1908, to je v teku 25 let ali četrtil stoletja, se je izvedlo samo 46 zložitve zemljišč, se je uvedlo postopanje za 152 takih zložitve. In vendar je že davno dokazano, da zložitve stare raztresene posesti prinaša trajno in izdatno zvišanje zemljiškega dohodka. Pod takimi neprimlikami ne trpe samo kmetje. Zaostlost našega poljedelstva je resna nevarnost za prehranitev našega prebivalstva. Zlasti naša oskrba z mesom in mlekom se s tem otežuje in podražuje, da zadržuje rop starih pravic do užitka grajščinske zemlje, pogozdovanje planin, izprememba pašnikov v lovišča, neurejeno, neracionalno obdelovanje ostankov stare skupne posesti razvoj kmečke živinoreje. In v resnici je priraščaj naše domače živine popolnoma nezadosten:

Leto	Število goved.	civilno prebivalstvo,	na 100 prebivalcev goved
1857	8.013.368	18.224.500	44,0
1869	7.425.212	20.217.531	36,7
1880	8.584.017	21.981.821	39,0
1890	8.643.936	23.707.906	36,5
1900	9.511.170	25.921.671	36,7
1910	9.159.936	27.963.872	32,8

Do leta 1890 se je število živine prepočasno množilo. Od leta 1890 naprej opazamo nekaj hitrejši rast. Pa tudi ta rast je bila nezadostna in štetje živine leta 1910 je dokazalo primanjkljaj za 352.000 glav. Ravno v pretečenih dveh desetletjih opazamo na eni strani večje preseljevanje našega poljedelskega prebivalstva z dežele v mesto, od poljedelstva v industrijo, vsled česar tembolj narašča povpraševanje po mesu, mleku, sirovem maslu; na drugi strani opazamo dvigovanje gospodarskega položaja delavskega razreda s pomočjo uspešnih meznih bojev, vsled česar se je tudi zvišalo povpraševanje po mesu in mleku. Temu predgručnemu gospodarskemu položaju se naša živinoreja in mlekarstvo še nista prilagodili.

Tako raste na naših trgih ponudba mesa, mleka, sira in masla počasneje nego povpraševanje od vseh strani mraz v kočo.

Vsak mesec je Mara dobila Jelijevo zaslužek in ni ji manjkalo ne kurjih jajc, ne olja v svetilki, ne vina v steklenici. Dvakrat na mesec je obiskala Jelija in ga čakala na skednju, vreteno v rokah; potem ko je spraval osla v hlev, odstranil sedlo, naložil seno v jasli, nanosil lesa v skladalnico in Mari izročil sočivja za kuhinjo, tedaj mu je Mara pomagala, obesiti plašč na žebelj in odstraniti dokolenke ob ognju, nalila mu kozarec vina ter prinesla kadečo jed. Ko je vse kakor pridna gospodinja pripravila, previdno in mirno, je govorila o tem in o onem: O kuretni vobče, o kuri, kateri je podložila jajca, o platnu, ki je bilo v statvih, o teletu, ki ga je zredila, ne da bi pozabila, omeniti najneznatnejše malenkosti ki so se pripetile v hiši. Jeli se je čutil, kedar je bil doma, srečnega in zadovoljnega kakor papež.

Ali v noči sv. Barbare se je vrnil nepričakovan in ob nenavadni uri, ko so svetilke po malih ulicah uže ugasile in ko je ura bila v zvoniku polnoč. Prišel je, ker je kobila, ki jo je pustil gospod na pašniku, naenkrat zbolela in se je mudilo h kovaču, ki je bil v takih rečeh izvedenec. Lahko ni bilo, pri takih nalivih in mehkih tleh, da so se noge do gležnjev vdirale, peljati bolno žival tako daleč. — Dobro je trkal in klical »Mara!; ni ga slišala. Pol ure je stal pod oknom, da mu je voda tekla v čevlje.

Slednjči mu je odprla in ga zmerjala in lalala nad njim, kakor da je ona tekala po polju v takem pasjem vremenu.

»Ja, kaj pa imaš?« je prašal.

»Prašaš? Tako prestrašiti me! Ali je to ura, ob kateri se vračajo dostojni kristjani? Jutri bom bolna!«

»Zaspi; ogenj sam ukrešem.«

»Ne, prineseš moram drva.«

»Napraviš sam.«

»Ne, pravim!«

Ko se je vrnila z lesom, je menil Jeli: »Čemu si odprla dvoriščna vrata? Ni bilo lesa v kuhinji?«

»Ne, prinesla sem ga iz skednja.«

GIOVANNI VERGA: Pastir Jeli.

Vse te reči je mislil po več ur, če je razglabljal o posedaval ob cestnem jarku in si z rokama oprl kolena, v duhu pa je gledal visoke orehe v Tebidi in mastne pašnike v dolini in z zeleno svilo porasla pobočja brdov in alve oljke v dolini, slične gosti megli, in rdeče strehe kmetij, solnjaku podoben zvonič, ki je izza pomarančnih dreves štrlel proti nebu. Masprotno pa se je širila tu pred njim gola, pusta pokrajina, z lisami tanke, suhe trave, a nad vsem je ležala težka otohlica.

X.

Spomladi, ko so stroki se že nagnili, je prišla Mara z očetom in materjo ter z dečkom pa mezzom v Salonijo, da pobere bob; vsi so med boro, ki je trajala tri dni, prenočevali v upravnistvu.

Jeli je imel torej priložnost, da je videl dečko jutraj in zvečer, in mnogokrat sta sedela na zidu ovčarnice in prijazno govorila.

»Zdi se mi, da sem v Tebidi,« je rekla Mara, »ko sva bila še majhna in slonela ob mostni ograji pod gozdno potjo.«

Jeli se je vsega natanko spominjal, a ni česar zinil, zakaj vedno je bil pameten in razumen dečko, ki ni ljubil veliko besed.

Ko se je bira končala, je na predvečer povratka prišla Mara posloviti se od Jelija, ko je ta ravno sir napravil in s kuhalnico zajemal mliro.

»Po slovo prihajam, ker se jutri vrnemo v Vizzini,« je rekla.

»Kakšna je bila bira?«

»Slaba. Gosenice so strahovito gospodarnile.«

»Ravno ker je premalo deževalo,« je rekel Jeli, »prisiljeni smo bili klati lagnjeta, ker niso imeli dovolj hrane; v vsej Saloniji nisem dobil prste visoke trave.«

»Tebi je to vsaj vseeno; zaslužek dobiš vedno, pa naj je letina dobra ali slaba!«

»Da, to je res,« je dejal, »ali neprijetno mi je, da morajo uboge živalce k mesarju.«

»Ali se spominjaš, ko si prišel na semeni, pa nisi imel gospodarja?«

»Kajpada, spominjam se prav dobro.«

»Moj oče je bil, ki ti je preskrbel službo tu pri pristavu Neriju.«

»Zakaj pa nisi poročila njegovega sina?«

»Ker ni bila božja volja. Oče je imel nesrečo, je za hip nadaljevala; »odkar smo zapustili Marineo, se nam je vse izjalovilo: bob, sočivje, tisto malce vina tam zgoraj, vse! Potem je moral brat k vojakom in nazadnje nam je poginil mež, vreden štirinajst uncij.«

»Vem, črni,« se je oglašil Jeli.

»No, ko smo bili ob vse, kdo naj me še vzame za ženo?«

Mara je raztrgala rožo, ko je to pravila in nagnila glavo, gledala k tlom in kakor slučajno udarila s komolcem ob Jelijevega. A tudi Jeli je nagnil glavo na prsi in molčal.

Tu je Mara zopet povzela: »V Tebidi sva rekla, da se poročiva; ali se spominš?«

»Da,« je rekel Jeli in žlico obesil ob rob pinje, v katero je gledal: »A jaz sem ubog ovčar in ne morem zahtevati tje hčerke pristava.«

Mara je nekaj časa molčala, potem rekla: »Če hočeš, sem zadovoljna.«

»Res?«

»Da, res.«

»In kaj bo rekel pristav Agrippino?«

»Moj oče pravi, da razumeš svoje roko delstvo in da nisi eden tistih, ki upravljajo denar, marveč napraviš iz enega vinarja dva in da si tako varčen in sposoben, priden ter ročen, da boš še sam pristav in imel svoje ovce in svojo govejo živino.«

»Če je stvar taka,« je rekel Jeli, »te tudi jaz rad vzamem.«

»Sedaj,« je dejala Mara, ko se je zmračilo in so ovce pomalec vtihnile, »ako hočeš poljubček, ti ga dam, ker bodeva mož in žena.«

Poljubila je Jelija, pa ker ni vedel, kaj bi dejal, je zmedeno zamomljal: »Vedno sem te

ljubil, tudi ko si hotela poročiti Nerijevega sina.«

»Vidiš, namenjeno je nama bilo,« je dejala Mara.

Pristav Agrippino je resnično pritrdil in gospa Lija je hitro napravila novo kanižolo in dvoje baržunastih hlač za zeta.

Ko je Mara pred altarjem izrekla: »da, gospod,« in mu jo je dal duhovnik z velikim križem za ženo, jo je Jeli odpeljal domov; mislil je, da so mu dali vse zlato madone in vsa polja in hiše in loge, ki jih je gledal s svojimi očmi.

Sedaj, ko sva poročena,« ji je rekel dopševši domov, vse plaš, »sedaj ko sva združena, rečem ti tudi lahko, da se mi zdi komaj možno, da si mene vzela za moža, ko bi se vendar lahko veliko boljše omožila, tako lepa in dražestna, kakor si!«

Ubožec ni vedel drugih besed, imel ni drugih misli in pojmlil je veselje in zadovoljstvo, da Mara v hiši gospodari in vlada, ureja in pospravlja. Mučno mu je bilo iti v Salonijo, da čuva ovce in ko je prišel pondeljek, se je obotavljaj naložiti na voz pastirsko malho, plašč in dežnik.

»Idi vendar v Salonijo,« je rekel svoji ženi, ki je stala na pragu, »pojdi z mano.«

Ali Mara se je nasmehnila in rekla, da ona za ovčarico ni rojena in da v Saloniji nima ničesar iskati.

XI.

Mara istinito ni bila rojena za to, da bi opravljala dela ovčarice, hudo bi ji del sever, ki je tako mrzel, da ti kaj kmalu otrpejo roke, kakor bi hoteli odpasti nohti na prstih; in strahni naličev, ko je promicala voda do kosti; in neznoznega cestnega prahu, ko so ovce v solnični pripekli capljale; in trdega ležišča ter plesnivega kruha, dolgih dnevov, ko cele ure po beli, brezkončni cesti ni bilo na izpregled človeške duše. Jeli je vedel vsaj, da Mara sladko spava pod gorko odejo ali prede ob ognju v družbi s sosedami, ali se veseli na skednju zlate solnčne oble, dočim se truden in izmučen ter moker od dežja vrača od paše, ali ko veter pozimi goni sneg do kože in ugaša ogenj, da sili

krivliva zločinska iankomishnost. Pro-
dal služuega štabnega podčastnika. Ta štabni
podčastnik je namreč poohval strojnega pod-
častnika Kogio k sebi in mu zapovedal, naj od-
pre varnostni ventil na čevl, da se popravi. Ko-
gija mu je sporočil, da je to nemogoče, ker je
v čevli še pritisk. Nato ga je štabni podčastnik
nahrulil: "V Vasi nemški glavi je pritisk! Stori-
rite, kar sem Vam zapovedal!" Kogija je mo-
ral odstopiti in se je lotil s strojnima podčas-
tnikoma Appenrothom in Clahom ukazanege de-
la. Komaj pa sta bila vadosni ventil zraha-
la, je udrla vroča para in vrela voda z nevar-
sko silo v prostor za stroje in strašno opekla
vse tri nesrečnike. Zdaj pa se je pokazala ne-
zaslišana surovost zdravstvenega osebja
zdravnikov in oficirjev. Dva opečena mornari-
sta se imela toliko moči, da sta kljub strašnim
opeklinam sama hitela v polnočo torpedov-
kier so se zadli nanje. Glejte, da se izgubijo
umazanca, vse nam bosta pomazala! Trava
žrtev bj se imela prenesti na nosilnici v bolni-
co. Ko pa je ladinj zdravnik dr. Kovacs videl
kako zamazan je "nesrečnik," je preprosto
porabo nosilnice in je dal rezezi, od katerih
je koža kar v kosih visela, na umazani odeli
prenesli v bolnico. Kinati so doglali smutno
snošt ran; da ranjenoemu dajajo strašno mu-
čine, so jih položili v kopeli in tedaj so plaval-
nenci mesa in kože po vodi. Kljub temi straš-
ni prizoru je pripomnil neki častnik, karino
še ni nič hudega in da je treba še hitre zadelo-
pri neki eksploziji, a je vendar še živ." In
povzročitelj eksplozije, omenjeni štabni častnik
je prišel zraven; delal se je zelo sočutnega in
je vprašal žrtev, ali kaj žele. Eden ponosreč-
cev ga je ogročno zavrnil in je pripomnil, da
ga takoj ustrelj, če bi imel dovolj v roki.
Ubogi Appenroth, ki je služil četrto leto, pa je
pripomnil: »Kaj za to, še šestindeset dni po-
tem se mi ne more nič več kaj takega zgoditi.
Pričujoči gledalci se niso mogli obraviti s to-
Po tridesetimi nepisanimi mukami so vsi trije
podčastniki izdihnili skoro sočasno, v roku sekun-
ure. Pred javnostjo pa so jih pokopali z voja-
škim pompom...

= Svarilo stavbnim delavcem. L. in R. avstrijski konzulat v Monakovem naznanja glasom razglasa oodotnega delavskega urada, da je sedaj tamkaj stavbna sezija tako slaba, da naj zidarji, pomožni stavbni in drugi neizplačani delavci nikakor ne zahajajo tja, ker je izključeno, da dobe kako ti široki pripadajoče delo.

